

SKUPINOVÁ CVIČENÍ

Pplk. děl. Rudolf Litera

Úkoly a metody operačně taktické přípravy velitelů a štábů

Velitel a štáb jsou středem nervového systému vojsk. Velení musí být pružné, mobilní a nepřetržitě. Velitel a štáb musí předvídat a operačně vést. Vyžaduje to hluboké taktické znalosti, vysokou vyspělost práce v štábu a techniky služby u štábu. Je proto nutno velitele, příslušníka štábu, jakož i štáb jako celek vyškolit. Nejlepší školou je praxe. V míru pak taková praxe, která přibližuje přípravu co nejvíce skutečné bojové činnosti.

Konečným cílem přípravy velitelů a štábů je dosažení jednotnosti názoru v taktických otázkách a správného chápání rázu soudobého boje.

Úkoly přípravy velitelů jsou:

- naučit velitele plánovat a organisovat boj,
- procvičit velitele ve velení ve všech druzích boje,
- naučit velitele dobře a rychle se rozhodovat.

Úkoly přípravy štábů:

- naučit vojskový štáb plánovat a organisovat boj,
- naučit štáb zabezpečovat nepřetržitou součinnost všech druhů vojsk na bojišti,
- naučit štáb organisovat bojové zabezpečení vojsk,
- naučit štáb uskutečňovat stálou kontrolu a pomoc jednotkám,
- naučit vojskové štáby a štáby druhů vojsk (dělostřelectva, tankového a mechanizovaného vojska, ženijního vojska atd.) a funkcionáře týlu sladění činnosti při organisaci a vedení boje.

Jádro přípravy záleží v tom, aby byl zcela jasně pochopen ráz soudobého boje a význam součinnosti všech druhů vojsk.

Metody operačně taktické přípravy jsou velmi rozličné. Musí být uspořádány podle zásady od jednoduchého k složitějšímu.

Podle pomůcky „Operační příprava vyšších velitelů a štábů, část I.“ jsou to:

1. osobní práce jednotlivců,
2. přednášky a rozpravy,
3. cvičení na mapách,
4. cvičení v terénu,
5. cvičení s vojsky.

Cvičení na mapách i v terénu zahrnují na prvním místě skupinová cvičení. „Skupinová cvičení“ můžeme považovat za nejrozšířenější a základní metodu přípravy velitelů a štábů.

Skupinová cvičení

Skupinové cvičení je takový druh cvičení, v kterém jeho účastníci zařazení v jedné a téže funkci postupně řeší stejné učební otázky.

Účelem skupinových cvičení je, aby si jejich účastníci plně osvojili funkční povinnosti, ovládli techniku služby u štábu, jednotlivé otázky taktiky a operačního umění a připravili se pro dokonalejší a složitější formy a metody přípravy velitelů a štábů, jako jsou válečné hry a taktická cvičení s vojsky.

Provádějí se na mapě v místnosti nebo v terénu, nebo se obojí kombinuje. Ku příkladu:

Učební otázka „Přijetí předběžného rozhodnutí“ se bude probírat v místnosti a „velitelský průzkum“ se probere v terénu. Čím nižší stupeň je procvičován, tím více musí být použito terénu.

Skupinová cvičení mohou být

- velitelská, v nichž se procvičují velitelské funkce a účastníci jsou zařazováni do funkcí velitelů,
- štábní, kde se procvičují funkce důstojníků štábů, jejich účastníci se zařazují do funkcí jednotlivých funkcionářů štábu,
- týlová, u nichž je cílem výcvik důstojníků týlu a účastníci jsou zařazeni na místech náčelníků služeb,
- speciální podle druhů vojsk a služeb.

Příprava skupinového cvičení

Přípravě skupinového cvičení je nutno věnovat velkou péči, neboť jenom dokonale připravené skupinové cvičení může dosáhnout svého cíle.

Písemnou přípravu nebo dokumenty pro skupinové cvičení je možné rozdělit do dvou skupin:

- pro účastníky,
- pro řídicího cvičení.

Do první skupiny patří podklady pro rozhodování a činnost zúčastněných, jako je námět doplňující situace a organizační nařízení.

Do druhé skupiny se zařazují tak zvané methodické rukověti a kromě toho také všechny písemnosti první skupiny.

Jaký je postup práce zpracovatele skupinového cvičení

Volba tematu. Při volbě tematu se vychází z předpokladu, jakou činnost nebo způsob práce velitele (funkcionáře štábu) je třeba procvičit, v jakém měřítku a za jaké situace. Rozhodujícím vodítkem je plán bojové a operačně taktické přípravy.

Určení učebních cílů. Vyplývá ze stanoveného tematu a z toho, čeho chceme absolvováním skupinového cvičení dosáhnout.

Učebním cílem skupinového cvičení může být určitou věc

- ukázat,
- naučit ji,
- zdokonalit ji nebo
- ji jen přezkoušet.

Učební cíl může být ku příkladu vyjádřen takto: „Naučit organisovat útok armádního sboru v zalesněném horském terénu“. Totéž cvičení může mít někdy několik učebních cílů.

Určení učebních otázek (úkolu)

Učební otázky vyplývají z obsahu tematu a z podstaty učebního cíle. Proto přistoupí zpracovatel k stanovení učebních otázek jedině po pečlivém promyšlení obsahu tematu, studiu řádů a zkušeností z Veliké vlastenecké války.

Učební otázka je součástí tematu. Zpracované thema bude zahrnovat řadu otázek. Ku příkladu k tematu: „Útok armádního sboru v zalesněném horském terénu“ budou příslušet učební otázky: „Přijetí předběžného rozhodnutí velitele armádního sboru pro útok v zalesněném horském terénu“, dále „Provedení velitelského průzkumu velitelem armádního sboru v zalesněném horském terénu“ a dále řada učebních otázek příslušejících k stanovenému tematu.

Učební úkoly (dílní učební cíle) mohou být:

- naučit (ukázat, zdokonalit, přezkoušet) přijímat předběžné rozhodnutí velitele armádního sboru pro útok v zalesněném horském terénu, nebo
- naučit (ukázat, zdokonalit, přezkoušet) provádět velitelský průzkum velitelem armádního sboru v zalesněném horském terénu a p.

Takto je nutno chápat vztah mezi pojmem „učební otázka“ a učební úkol“. Příručka „Operační příprava vyšších velitelů a štábů“, část I, se na straně 19 o těchto dvou pojmech zmiňuje, ale jejich vzájemný vztah blíže nerozvádí.

Sestavení taktického zámyslu a volba prostoru cvičení

Taktický zámysl skupinového cvičení se může graficky zpracovat schematem na kusu čistého papíru slovně, t. j. písemným vyličením, a konečně, nejčastěji a nejúplněji, graficky na mapě i slovně. Pro cvičení v malých jednotkách úplně postačí grafické vyjádření taktického zámyslu s legendou, která doplňuje to, co nelze plně vyjádřit graficky.

V připojeném náčrtku (viz obr. 1 na str. 80) je uveden příklad takového prvopočátečního graficky vyjádřeného taktického zámyslu, z něhož je jasné patrná celá stavba cvičení, t. j.

- uskupení nepřítelů a vlastních vojsk,
- šířka útočného pásma a úkoly,
- vedení boje vyjádřené dvěma protiútoky záloh nepřítelů,
- poměr sil v útočném pásmu divise.

Schematicky znázorněný zámysl se pak zakreslí do mapy a v ní se vzhledem na terén upřesňuje a doplňuje. Pro cvičení je nutno volit takový terén, který by umožnil co nej-poučněji zpracovat všechny učební otázky, ale přitom svou tvářností připouštěl několik řešení. Terén, který kategoricky usměrňuje účastníky k určitému řešení, omezuje tvůrčí myšlení.

Je účelné použít za základ taktického zámyslu odpovídajícího příkladu z Veliké vlastenecké války a podle potřeby jej doplnit a usměrnit tak, aby odpovídal učebnímu cíli a učebním otázkám.

Bude-li cvičení provedeno v terénu, o což se máme vždy snažit, hlavně pokud jde o stupeň do pěší divise, při cvičení útoku až do armádního sboru, je předběžný průzkum terénu při zpracovávání zámyslu nezbytný. Ale i když bude skupinové cvičení prováděno na mapách v místnosti, je žádoucí seznámit se s terénem při zpracovávání cvičení co nejdokonalěji. To nám ovšem umožní jen průzkum terénu.

Důležité je správné vyjádření uskupení a plánování činnosti nepřítelů. Proto musí zpracovatel dobře znát organizaci, výzbroj a taktiku nepřítelů, který bude představován při cvičení. To je nutné proto, aby účastníci v průběhu cvičení neustále pocítovali skutečného nepřítelů.

Zpracování námětu a dalších doplňujících situací

Námět skupinového cvičení má dávat účastníkům cvičení jen ta nejn nutnější data, avšak v takovém rozsahu, aby měli dostatek podkladů pro správné a účelné rozhodování a činnost při cvičení. Námět se skládá ze čtyř podstatných částí:

První část, všeobecná, zavádí účastníky do situace a začíná vývojem událostí u jednotky o jeden, po případě o dva stupně vyšší, než je jednotka, která je předmětem školení.

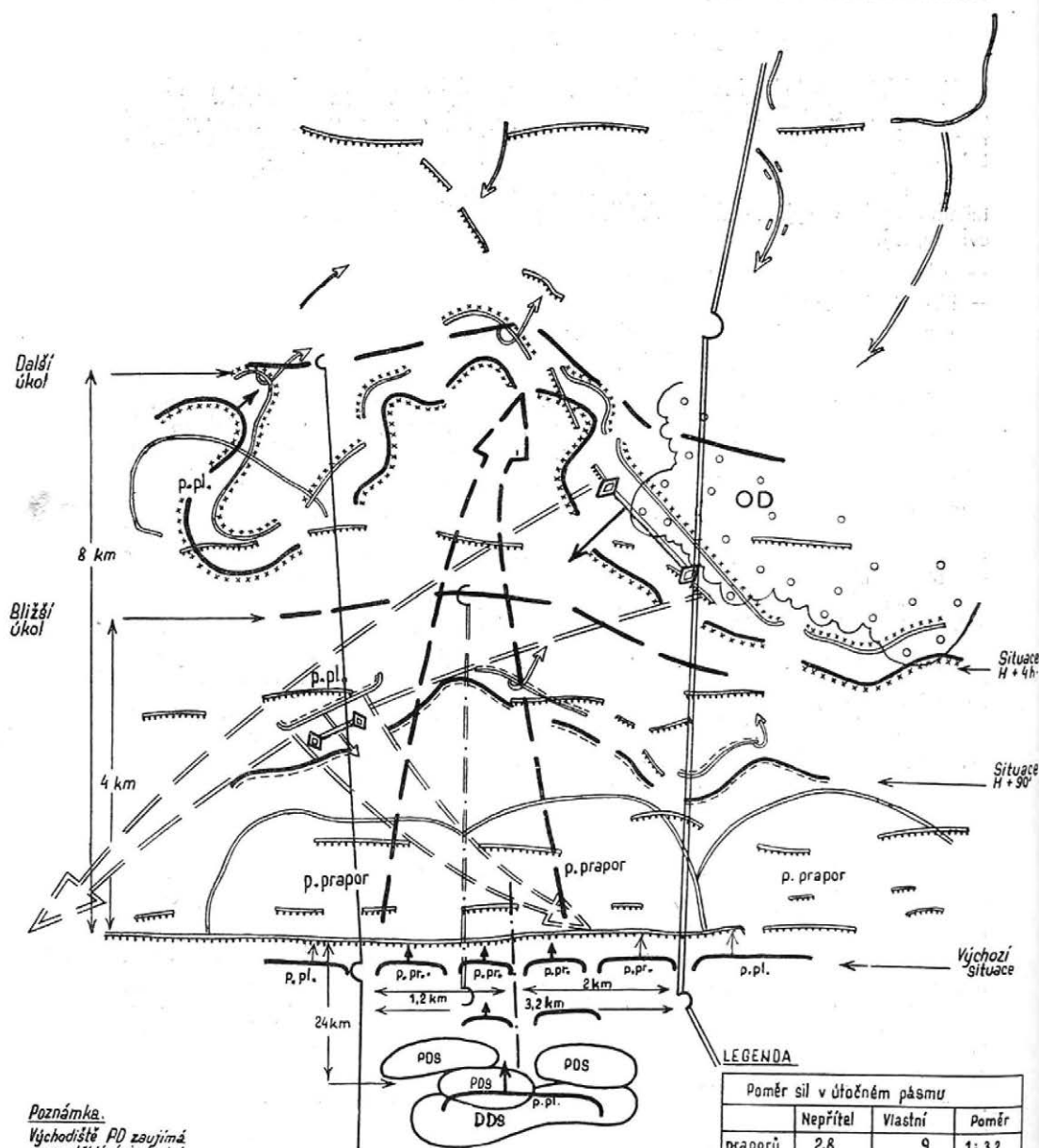
Druhá část, zvláštní situace, je podkladem pro činnost cvičících. Z ní vyplývají úkoly a rozhodování cvičících. Nejčastěji je tato část psána ve formě rozkazu představeného velitele.

Třetí část jsou doplňující údaje, které se svým rázem nehodí do druhé části, ale jsou pro činnost cvičících nutné.

Čtvrtá část námětu jsou organizační pokyny účastníkům pro cvičení, jako „Prostudoval určité řady a připravit rozhodnutí velitele písemným záznamem nebo zakreslením do mapy“ a p.

Podobně se sestavují i další doplňující situace.

NÁČRT TAKTICKÉHO ZÁMYSLU CVIČENÍ č. 18..... NA THEMA „ÚTOK PD NA PŘEDEM VYBUDOVANOU OBRANU NEPŘÍTELE“

— SITUACE VLASTNÍ
— SITUACE NEPŘÁTELSKÁ

Toto rozdělení není šablonou. Je výhodné a účelné pro prapor až pěší divisi. Je-li nutno dát rozsáhlejší podklady pro činnost cvičících, jako to bude na příklad při armádním cvičení, sestavujeme námět podle pokynů obsažených v příručce „Operační příprava vyšších velitelů a štábů“.

Sestavení methodické rukověti

Methodická rukověť je vodítkem pro řídicího skupinového cvičení. Usměrnjuje činnost řídicího, co se týče organizace, vedení a zhodnocení cvičení. Methodickou rukověť nesmějí dostat účastníci cvičení. Methodická rukověť může být stručná nebo velmi podrobná. Rozhoduje tu taktická úroveň a zběhlost řídicího skupinového cvičení.

Přehled zpracování methodické rukověti, co se týče formy a obsahu, je uveden v příloze 2 (viz str. 82).

Při větším rozsahu cvičení, jako je ku příkladu úplné cvičení, které zahrnuje všechna údobí boje i činnost druhů vojsk, může být zpracováno několik methodických rukověti. Zpravidla má být pro jedno ucelené zaměstnání jedna methodická rukověť, (na př. „Dělostřelecké zabezpečení útoku armádního sboru“, které se plánuje na 6 hodin).

Přímá příprava řídicího skupinového cvičení záleží

- v prostudování teorie probíraného tematu,
- v dokonalé znalosti situace a
- v přesném zakreslení výchozí situace a dynamiky boje na mapě.

Postup při provádění skupinových cvičení

Počet účastníků při skupinovém cvičení může být 5 až 15. Početnější skupina se nedoporučuje.

Dříve než řídicí přistoupí k vlastnímu cvičení, přezkouší přípravu účastníků: zda a jak mají zakreslenou situaci do mapy, písemnou přípravu a j.

Dále se řídicí přesvědčí kontrolními otázkami o stupni theoretické přípravy účastníků.

Pak teprve přistoupí k cvičení podle plánu obsaženého v methodické rukověti. Od vystupujících požaduje velitelskou mluvu, stručně a jasné vyjadřování. Připouští řešení i do určité míry odchylné od methodické rukověti, jestliže nenarušuje splnění stanovených učebních cílů.

Během cvičení může řídicí vystupovat v různých úlohách. Jednou jako velitel cvičící jednotky nebo funkcionář jeho štábu, po druhé jako představený velitel nebo funkcionář jeho štábu, jako orgán týlu, jako nepřítel a p.

Při vedení boje řídicí vyhláší nebo vydává písemně situaci všem účastníkům současně. Stanoví čas na zhodnocení situace a přípravu rozhodnutí. Poté vyslechne odpovědi 2 až 3 účastníků a provede dílčí rozbor, v němž upozorní na kladné a záporné stránky činnosti účastníků a oznámí (když je to nutné) nejúčelnější řešení.

Při skupinovém cvičení na mapách je nutno věnovat zvýšenou pozornost technice zakreslování situací do map a zpracovávání dokumentů, kdežto při skupinovém cvičení v terénu věnuje řídicí hlavní pozornost otázkám orientace, přesnému označování cílů a zhodnocení terénu, t. j. stálému používání terénu. Při tom ovšem podle možnosti nesnižuje požadavky na vedení pracovní mapy. Uvede vhodný příklad z Veliké vlastenecké války.

V konečném rozboru cvičení poukáže řídicí na podstatu učebního cíle a taktického zámyslu, osvětlí skutečný vývoj událostí a se zřetelem na teorii hodnotí rozhodování a činnost účastníků. Na konec zhodnotí, v jaké míře si účastníci cvičení osvojili thema, zdůrazní, co je nutno zopakovat a doplnit, a zhodnotí účastníky cvičení. Rozboru, který je důležitou částí cvičení, je nutno věnovat největší pozornost. Rozbor musí naprosto přesně vystihnout nedostatky a úkoly z nich vyplývající pro další přípravu.

„VZOR“

„Schvaluji“

Příloha 2

Velitel vojenského okruhu

Tajné!

(datum, podpis)

Výtisk čís....

Methodická rukověť cvičení číslo.....**První zaměstnání**

Thema: Útok armádního sboru v zalesněném horském terénu.

Učební cíl: Naučit velitele organisovat útok armádního sboru v zalesněném horském terénu.

Metoda zaměstnání: Skupinové cvičení.

Doba provedení:

Učební otázky a časový rozpočet:

Přezkoušení přípravy účastníků cvičení	20 minut
1. učební otázka: Ujasnění úkolu velitelem AS	40 minut
2. učební otázka: Ocenění situace	60 minut
3. učební otázka: Přijetí a vyhlášení předběžného rozhodnutí velitelem AS	50 minut
4. učební otázka: Pokyny velitele AS k provedení velitelského průzkumu	20 minut
Celkem	200 minut
(t. j. 4 učební hodiny po 50 min.)	

Krátká charakteristika nepřítele

(Nejvhodněji vyjádřit graficky, příložením náčrtu)

Plán provedení cvičení

Přezkoušení přípravy účastníků, 20 minut

(Řídící cvičení zkontroluje zda a jak mají účastníci cvičení zakreslenou situaci v mapách a zapsány poznámky ve svých sešitech a pak položí několika účastníkům cvičení otázky z teorie probíraného tematu. Jména cvičících, otázky a možné odpovědi se předem připraví.)

Zhodnocení přípravy účastníků.

1. učební otázka

Ujasnění úkolu velitelem AS, 40 minut

Operační čas (vyhlásí řídící cvičení)

Všichni účastníci jsou v úloze velitele AS!

Možná odpověď:

Zhodnocení odpovědí a krátký rozbor probrané učební otázky.

2. učební otázka

atd.

(Po ukončení poslední učební otázky celkový rozbor cvičení.)

Několik slov o letučkách

Letučka je zvláštní druh skupinového cvičení. Rozdíl mezi letučkou a skupinovým cvičením je jenom ten, že letučka řeší jen jeden učební úkol, takže ve srovnání se skupinovým cvičením je svým rozsahem krátká.

Letučky se provádějí na všech stupních přípravy velitelů a štábů. Podle stupně rozdělujeme letučky na taktické a operační. Podle způsobu provedení mohou být letučky v terénu nebo na mapách.

Cílem každé letučky je zvyšovat pružnost taktického myšlení účastníků, cvičit je v bystrém rozhodování, zpravidla v složitých situacích, a v přesném vyjadřování. Kromě toho velmi často slouží letučky k přezkoušení stupně taktických znalostí velitelů a funkcionářů štábů. V boji v přípravném období bude pak často velitel uskutečňovat kontrolu a pomoc podřízených velitelů a štábů pomoci letuček.

Další výhodou letučky je to, že na její přípravu a provedení je třeba poměrně málo času.

Správně použitá letučka pomůže v celkovém systému přípravy velitelů a jejich štábů vypěstovat velitelské vlastnosti, které vyžaduje soudobý boj.

Závěr

Skupinové cvičení na všech stupních se stává základní formou přípravy velitelů a štábů. Je nezbytným požadavkem, aby všichni velitelé dbali uvedených zásad a osvojili si schopnost zpracovat i řídit skupinové cvičení.

Jen dobře připravené a úplné skupinové cvičení může splnit stanovený učební cíl. Skupinové cvičení s dobře vyjádřenou součinností všech druhů vojsk na bojišti jsou velmi cenným přínosem bojové přípravě.

Protože bojová technika a taktika jednotek je ve značné míře podmíněna vlastnostmi terénu, je žádoucí provádět co nejvíce skupinových cvičení v terénu a každé cvičení přiblížit co nejvíce skutečnosti.

